

Sławomir Juszczyk, Paweł Snarski

Wydział Nauk Ekonomicznych

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Przegląd potencjalnych podatków i opłat nakładanych na banki w obliczu globalnego kryzysu gospodarczego

Wstęp

Brak kontroli nad rynkami finansowymi i nieodpowiedzialna działalność niektórych banków inwestycyjnych doprowadziła w 2008 roku do kryzysu gospodarczego. Wsparcie finansowe środkami publicznymi dla sektora bankowego pozwoliło uniknąć wielu bankructw. Zaangażowanie środków publicznych w ratowanie banków, które są instytucjami zaufania publicznego, skutkuje poważnymi problemami finansowymi wielu gospodarek, w tym UE i USA. Konsekwencją działań pomocowych są cięcia budżetowe, również w sferze socjalnej, które uderzają bezpośrednio w najgorzej sytuowanych. Dlatego też można zaobserwować narastanie niezadowolenia wynikającego z pogorszenia się sytuacji materialnej społeczeństwa wielu krajów oraz zwiększenie dysproporcji dochodów między poszczególnymi grupami społecznymi [Marcinkowska 2011]. Sytuacja ta wymusza wdrażanie przez Komisję Europejską oraz rząd USA regulacji na rynkach finansowych, mających na celu zapobieganie w przyszłości tego typu sytuacjom kryzysowym.

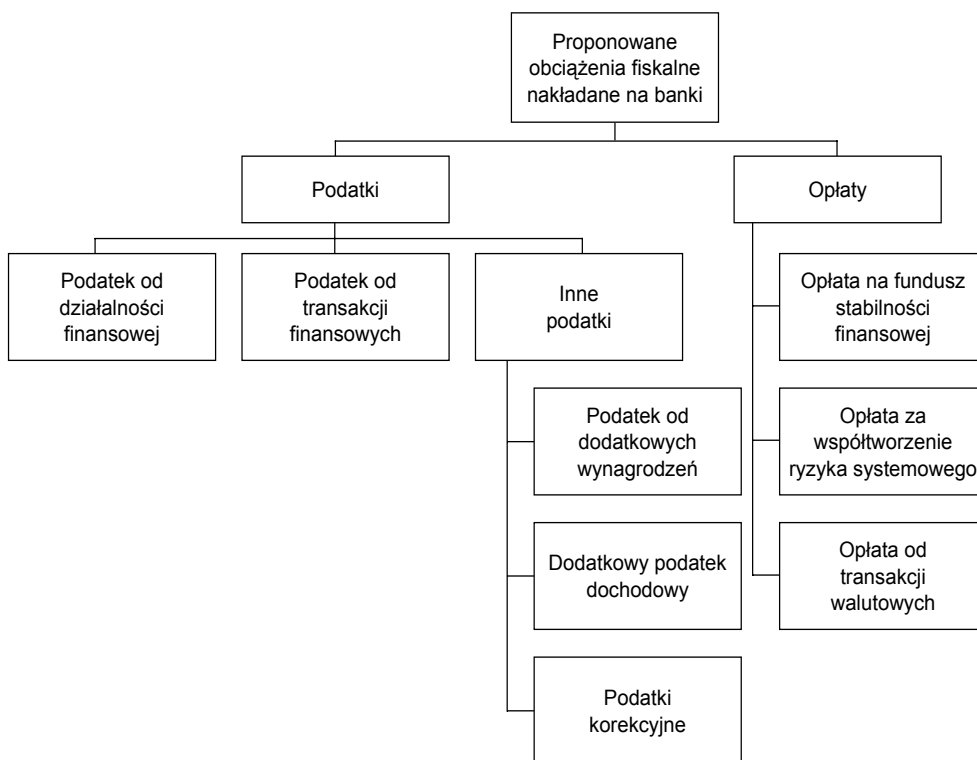
Wprowadzenie podatków bankowych z jednej strony umożliwi odzyskanie pieniędzy zaangażowanych w ratowanie banków przed upadkiem, z drugiej jednak strony wprowadza ryzyko spowolnienia gospodarczego i przesunięcia obciążeń finansowych na klientów banków, szczególnie detalicznych. Kwestią bezsporną jest, że to właśnie sektor finansowy był głównym katalizatorem kryzysu finansowego w 2008 r, którego echo powoduje, że gospodarki wielu krajów są obecnie na skraju recesji, a nawet w recesji. Dlatego też istotne jest pytanie, czy banki nie powinny brać solidarnie udziału w zapobieganiu drugiej fali kryzysu gospodarczego poprzez uiszczanie dodatkowych podatków związanych bezpośrednio ze swoją działalnością.

Celem artykułu jest podjęcie próby przeglądu potencjalnych podatków i opłat, które mogłyby być nałożone na banki w celu zapewnienia stabilizacji finansowej tego sektora, a w konsekwencji unikania sytuacji kryzysowych. Metodą badaw-

czą wykorzystaną do realizacji celu jest opis zjawisk gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem prezentacji instrumentów podatkowych oraz argumentów za i przeciw dodatkowym podatkom. W artykule wykorzystano również analizę potencjału podatkowego ważniejszych gospodarek w świecie, a także przedstawiono różne stanowiska wobec wprowadzenia możliwych zmian podatkowych.

Klasyfikacja proponowanych podatków i opłat nakładanych na banki

Podatek jest obowiązkowym świadczeniem pieniężnym, jednostronnie ustalany i pobierany przez władze publiczne, o charakterze przymusowym, bezzwrotnym, nieodpłatnym i ogólnym, pobierany przez związek publiczno-prawny (państwo, jednostka samorządu terytorialnego) bez konkretnego, bezpo-

Rysunek 1

Klasyfikacja proponowanych podatków i opłat nakładanych na banki

Źródło: Opracowanie na podstawie dokumentu Komisji Europejskiej, IP/10/1298, Commission outlines vision for taxing the financial sector, Bruksela 7.10.2010 r.

średniego świadczenia wzajemnego, nakładanym w tym przypadku na banki. Na świecie najczęściej naliczany jest on od zobowiązań oraz zysków banków.

Opłata natomiast, jest to świadczenie pieniężne o charakterze przymusowym, bezzwrotnym, odpłatnym, jednostronnie ustalana i pobierana przez władze publiczne z tytułu określonych czynności urzędowych oraz usług jednostek sektora publicznego.

Zasadniczą różnicą między podatkiem a opłatą jest to, że ponoszenie przez podmioty opłat zawsze łączy się ze świadczeniem ze strony organów władzy i administracji publicznej. Podatek natomiast nie jest świadczeniem wzajemnym. Innymi słowy, za uiszczenie podatków podmioty nie otrzymują w zamian żadnych świadczeń ze strony organów władzy i administracji publicznej.

Rysunek 1 przedstawia klasyfikację proponowanych podatków i opłat ukierunkowanych na sektor bankowy, które są obecnie rozważane przez Komisję Europejską w obliczu recesji gospodarczej.

Cele wprowadzenia podatków i opłat nakładanych na banki

Bezpośrednim celem wprowadzenia analizowanych obecnie podatków bankowych jest odzyskanie funduszy zaangażowanych przez państwo w procesie ratowania banków przed ich upadłością w czasie kryzysu finansowego w 2008 r. W 2009 r. kraje grupy G20 przeznaczyły 3,5% łącznego PKB na ratowanie instytucji finansowych. W Wielkiej Brytanii i USA, gdzie banki najsilniej były dotknięte kryzysem finansowym wydatki stanowiły odpowiednio 6,5 i 4,8% wartości PKB¹. Tabela 1 przedstawia kierunki światowych regulacji dotyczących podatku bankowego i jego roli.

Drugim celem podatku bankowego jest zgromadzenie funduszy na wypadek wystąpienia przyszłych kryzysów finansowych. W dniu 22 czerwca 2010 r. Niemcy, Francja i Wielka Brytania wyraziły chęć opracowania własnych autorskich koncepcji wprowadzenia podatku bankowego, aby dzięki temu móc zgromadzić środki finansowe na pokrycie ewentualnych kosztów przyszłych kryzysów finansowych.

Trzecim celem wprowadzenia podatków bankowych na świecie jest zapobieganie niestabilności rynków finansowych oraz ograniczenie rozmiaru ryzyka podejmowanego przez banki. Podatek bankowy byłby nakładany na instytucje finansowe, które przekroczyłyby określone rozmiary ryzyka sprzyjającego ich upadłości i prowadzącego do zachwiania systemu finansowego poszczególnych krajów.

¹ Na podstawie dokumentu Komisji Europejskiej, Crisis Management: Key Policy Issues, Bruksela 23.09.2010 r.

Tabela 1
Światowe regulacje a podatek bankowy

Regulacje	Komentarz	Rola podatku bankowego
Bardziej rygorystyczne standardy ostrożnościowe w skali mikro.	Wzmocnienie bazy kapitałowej instytucji finansowych.	Wzrost kapitału własnego banków podnosi poziom ich współczynnika wypłacalności. Wzrost kapitału obcego będzie determinował naliczanie podatku bankowego.
Monitorowanie ryzyka systemowego (nadzór ostrożnościowy w skali makro).	Wzmocnienie regulacji ostrożnościowych w dużych instytucjach finansowych, których upadłość może destabilizować cały system finansowy.	Podatek bankowy naliczany byłby tylko w dużych instytucjach finansowych. Wysokość naliczanego podatku bankowego zależna byłaby od wielkości banku mierzonego sumą bilansową.
Ograniczenie ryzykownych inwestycji.	Limity dla ryzykownych inwestycji w instytucjach finansowych.	Podatek bankowy naliczany byłby od transakcji finansowych charakteryzujących się wysokim ryzykiem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Basel Committee on Banking Supervision, October 2011.

Podatek od działalności finansowej (Financial Activity Tax, FAT)²

Celem podatku od działalności finansowej jest obciążenie działań podejmowanych przez instytucje finansowe, bez interweniowania w bezpośrednie transakcje zawierane na rynku. Zasadniczym celem podatku FAT jest dokonanie korekty zbyt niskiego opodatkowania banków wynikającego głównie ze zwolnienia z VAT. W zależności od konstrukcji podatek FAT może zwiększać efektywność rynku i zniechęcać do podejmowania nadmiernego ryzyka.

Konstrukcja podatku od działalności finansowej FAT

- **FAT 1** – Podstawą opodatkowania jest suma zysków i wynagrodzeń wyrażonych w kategoriach przepływów pieniężnych, z pełnym odjęciem inwestycji i brakiem pomniejszeń o koszty finansowe (czyli zysk pomniejszony o akumulację kapitału i powiększony o koszty wynagrodzeń).

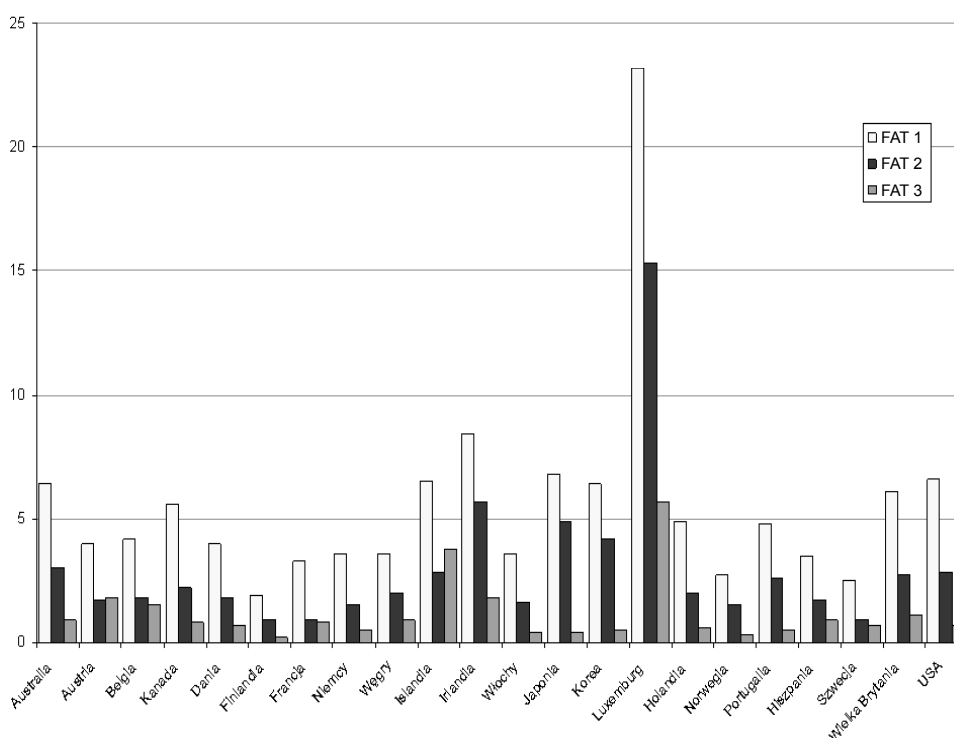
² Na podstawie dokumentu Komisji Europejskiej IP/10/1298, Commission outlines vision for taxing the financial sector, Bruksela 07.10.2010 r.

- **FAT 2** – Opodatkowuje wyłącznie rentę ekonomiczną, czyli wynagrodzenia i zyski gotówkowe powyżej zdefiniowanego poziomu dochodu.
- **FAT 3** – Pozwala opodatkować wyłącznie nadwyżkowy zysk wynikający z operacji obciążonych nadmiernym ryzykiem. Próg zysków gotówkowych ustalany jest na poziomie określonym w oparciu o stawkę uznawaną za nadwyżkowy zwrot z kapitału własnego.

W drugiej i trzeciej wersji podatek poza dokonaniem korekty wynikającej ze zwolnienia banków z VAT miałyby dodatkowo ograniczyć nadmierne wynagrodzenia w tym sektorze. W trzeciej wersji miałyby także zniechęcać do podejmowania nadmiernego ryzyka.

Na rysunku 2 przedstawiono potencjalną bazę podatku od działalności finansowej w rozbiciu na poszczególne jego wersje.

Jak wynika z danych zamieszczonych na rysunku 2 największy potencjał wyrażony w % PKB ma podatek FAT 1. Związane jest to z tym, że ma on najszer-

Rysunek 2

Potencjalna baza podatku od działalności finansowej w wybranych krajach [% PKB]

Źródło: Opracowanie na podstawie: Marcinkowska M., Materiały konferencyjne, Kudowa Zdrój 2011; Clemens Fuest, University of Oxford, Brussels Tax Forum, Taxation of the Financial Sector, March 28–29, 2011.

sze spektrum działania. Drugim pod względem potencjału podatkiem, proponowanym przez większość krajów, jest podatek FAT 2. Wyjątkiem są tu Austria i Islandia, gdzie potencjał podatku FAT 3 wyrażony jako % PKB przewyższa potencjał podatku FAT 2.

Na rysunku 2 jest widoczny również bardzo wysoki potencjał podatkowy Luksemburga, wynikający ze skali działalności bankowej w tym kraju. Należy zatem traktować to państwo jako pewne odchylenie od normy, jednakże rzeczywiście duży potencjał podatkowy mają kraje, takie jak: USA, Wielka Brytania, Irlandia, Holandia, Japonia, Korea, Australia i Kanada. Niewielki potencjał mają natomiast Finlandia, Szwecja i Norwegia. Wynika to z faktu, że kraje skandynawskie mają jedno z wyższych podatków na świecie. Tabela 2 przedstawia stanowisko ważniejszych państw na świecie w sprawie wprowadzenia podatku bankowego.

Z zestawienia w tabeli 2 wynika, że zwolennikami wprowadzenia podatków bankowych są kraje, które najczęściej wyłożyły na ratowanie upadających banków. Ponadto w krajach, takich jak: USA, Wielka Brytania, Niemcy, Francja i Włochy, istnieje duży potencjał wynikający z wprowadzenia podatku od działalności finansowej FAT. Przeciwnikami dodatkowych podatków bankowych są Australia i Kanada. Prawdopodobnie dlatego, że kryzys finansowy dotknął te kraje w niewielkim stopniu.

Biorąc pod uwagę kraje rynków wschodzących nie ma wśród nich wyraźnych zwolenników wprowadzenia podatków bankowych. Są one w większości niezdecydowane. Jednak jak wynika z rysunku 2, Korea Południowa ma stosunkowo wysoki potencjał podatkowy.

Zdecydowanymi przeciwnikami wśród krajów rynków wschodzących są Chiny i Indie. Wysoce prawdopodobną przyczyną niechęci do wprowadzania

Tabela 2

Stanowiska ważniejszych państw na świecie w sprawie wprowadzenia podatku bankowego

Wyszczególnienie	Stanowisko w sprawie wprowadzenia podatku bankowego	Kraje
Kraje przemysłowe	zwolennicy	USA, Wielka Brytania, Niemcy, Francja, Włochy
	przeciwnicy	Kanada, Australia, Japonia
Kraje rynków wschodzących	niezdecydowani	Większość krajów rynków wschodzących. Niektóre z nich popierają podatek od transakcji finansowych.
	przeciwnicy	Chiny, Indie, Brazylia, Rosja

Źródło: Opracowanie na podstawie: Basel Committee on Banking Supervision, October 2011.

podatków bankowych jest dążenie do minimalizacji kosztów, ponieważ jest to główny czynnik przewagi konkurencyjnej tych krajów. W Rosji panują specyficzne relacje między władzą a oligarchami, dlatego też trudno jest wyjaśniać stosunek tego kraju do podatków bankowych. Brazylia jest krajem w dalszym ciągu stosunkowo biednym, tak więc wprowadzenie podatków bankowych mogłoby się odbić niekorzystnie na obywatelach tego kraju. Dlatego też autorzy wyrażają pogląd, że w razie konieczności podatkami można byłoby obciążyć banki inwestycyjne, a nie banki detaliczne. Tabela 3 przedstawia argumenty za i przeciw wprowadzeniu podatku od działalności finansowej FAT.

Tabela 3

Argumenty za i przeciw wprowadzeniu podatku od działalności finansowej (Financial Activity TAX, FAT)

Argumenty za	Argumenty przeciw
<ol style="list-style-type: none"> 1. Obejmuje on instytucje finansowe, a nie wszystkich uczestników rynków finansowych (spełniony jest zatem cel bardziej sprawiedliwego obciążenia fiskalnego tych instytucji). 2. Nie opodatkowuje transakcji, lecz ich efekty. 3. Rozszerzenie tarczy podatkowej na kapitał własny podatników, co powinno obniżyć ich koszt i zachęcać do szerszego jego zastosowania. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ryzyko przeniesienia obciążeń fiskalnych na klientów poprzez kanał cenowy. 2. Ryzyko zwiększania kosztów (innych niż wynagrodzenia) w celu obniżenia podstawy opodatkowania. 3. Znaczące obniżenie rentowności działalności finansowej może zniechęcić do jej prowadzenia. 4. Niebezpieczeństwo przenoszenia różnych operacji finansowych do innych form działalności. 5. Kalibracja poziomu zysku normalnego oraz wysokich wynagrodzeń i nadmiernego ryzyka ma charakter arbitralny.

Źródło: Opracowanie na podstawie dokumentu NBP: Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków w kontekście debaty na forum Unii Europejskiej, Warszawa, 15.10.2010 r.

Podatek od transakcji finansowych (Financial Transaction Tax FTT)³

Podatek od transakcji finansowych ma charakter podatku obrotowego. Przedmiotem opodatkowania są transakcje dotyczące instrumentów finansowych. W zależności od konstrukcji może on spełniać dwa podstawowe cele opodatkowania instytucji finansowych:

- wzrost wpływów budżetowych,

³ Na podstawie: Marcinkowska M., Materiały konferencyjne, Kudowa Zdrój 2011 r. oraz dokumentu Komisji Europejskiej IP/10/1298, Commission outlines vision for taxing the financial sector, Brussels 7.10.2010.

- ograniczenie ryzyka na rynku finansowym i zapobieganie tworzeniu się nadmiernych baniek spekulacyjnych na tym rynku.

W aktualnie rozważanych rozwiązaniach dotyczących dodatkowego opodatkowania banków wyodrębnia się dwie formy podatku od transakcji finansowych:

- szeroką (FTT1) – podatek ten dotyczy obrotu instrumentami finansowymi: akcjami, obligacjami, instrumentami pochodnymi. W przypadku instrumentów prostych podstawą opodatkowania jest wartość transakcji, a w przypadku instrumentów złożonych wartość kontraktu.
- wąską (FTT2) – podatek obejmuje wyłącznie transakcje dotyczące akcji i obligacji, głównie z uwagi na problemy związane z wyceną instrumentów pochodnych i kontrowersje dotyczące ustalenia podstawy opodatkowania.

Wyróżniamy następujące rodzaje podatku FTT:

- Podatek od transakcji na papierach wartościowych (securities transactions tax, STT) – dotyczy on obrotu papierami wartościowymi (wszystkimi lub wybranymi rodzajowo). Może ponadto obejmować ich emisję lub odnosić się tylko do obrotu wtórnego. Również może być wyrażony jako stała opłata od transakcji lub być uzależniony od rynkowej wartości instrumentów finansowych będących przedmiotem obrotu.
- Podatek od transakcji w walutach obcych (currency transaction tax, CTT) – jest to podatek od transakcji na papierach wartościowych, nakładany na transakcje walutowe i ewentualnie ich derywaty. Stosuje się go jako finansową formę kontroli operacji walutowych w miejsce instrumentów regulacyjnych lub administracyjnych.
- Opłata za kapitał (capital levy, registration tax) – podatek nakładany na wzrost kapitału (w formie wpłat lub dopłat na poczet kapitału, zaciągnięcia kredytów i pożyczek, emisji papierów wartościowych).
- Podatek od transakcji bankowych (bank transaction tax, BTT) – jest to podatek od depozytów bankowych i/lub wypłat (wycofania środków) z rachunków bankowych, zwykle jako odsetek wartości depozytu lub wypłaty. Pozwala on na efektywne opodatkowanie zakupów dóbr i usług oraz płatności dokonywanych za pośrednictwem banków.
- Podatek od składek ubezpieczeniowych (insurance premium taxes, IPT) – podatek nakładany na zakłady prowadzące działalność ubezpieczeniową.

W tabeli 4 przedstawiono zasadnicze argumenty zarówno za, jak i przeciw wprowadzeniu podatków od transakcji finansowych.

Tabela 4

Argumenty za i przeciw wprowadzeniu podatku od transakcji finansowych (Financial Transaction Tax, FTT)

Argumenty za	Argumenty przeciw
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysokie wolumeny transakcji na rynkach finansowych odzwierciedlają poziom płynności niezbędny dla ustalenia ceny – ułatwiają zmiany cen aktywów do poziomu ich fundamentalnej równowagi. 2. Znaczna część transakcji krótkoterminowych ma charakter zabezpieczający – wiąże się z dystrybucją ryzyka. Spekulacja jest nieodzownym elementem ustalania cen i dystrybucji ryzyka – zatem ma charakter stabilizujący. 3. Opodatkowanie transakcji finansowych powinno stabilizować ceny aktywów finansowych, gdyż podnosi koszty transakcji spekulacyjnych, czyniąc je mniej opłacalnymi. 4. Podatek od transakcji finansowych może zrekompensować zniekształcenia spowodowane brakiem opodatkowania operacji finansowych podatkiem VAT. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmienność cen aktywów finansowych spowodowana transakcjami spekulacyjnymi powoduje stałe naruszenie fundamentalnej równowagi. 2. Nierównowaga cen aktywów finansowych ma negatywny wpływ na wzrost gospodarczy i zatrudnienie. 3. Każde odchylenie cen aktywów od ich poziomu równowagi nie ma charakteru endogenicznego, lecz jest spowodowane egzogenicznymi szokami. 4. Podatki transakcyjne są trudne do wdrożenia (w szczególności w przypadku transakcji międzynarodowych). Skomplikowana jest zwłaszcza kwestia ustalenia podstaw opodatkowania w przypadku operacji na instrumentach pochodnych. 5. Zwiększenie kosztów transakcyjnych spowoduje zmniejszenie płynności, co w konsekwencji wpłynie na wzrost krótkoterminowej zmienności cen aktywów.

Źródło: Opracowanie na podstawie dokumentu NBP: Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków w kontekście debaty na forum Unii Europejskiej, Warszawa, 15.10.2010 r.

Inne proponowane podatki bankowe⁴

Dodatkowy podatek dochodowy. Najprostszy mechanizm dodatkowego opodatkowania banków (lub instytucji finansowych), zakładający wyższą niż ogólna stawkę podatku dochodowego od osób prawnych.

Podatek od dodatkowych wynagrodzeń. Podatek ten miałby być nakładany na premie i dodatkowe wynagrodzenia pracowników niektórych sektorów (np. bankowego). Służyć powinien również ograniczeniu nadmiernego i nieuzasadnionego wzrostu wynagrodzeń.

⁴ Na podstawie dokumentu Komisji Europejskiej IP/10/1298, Commission outlines vision for taxing the financial sector, Bruksela 07.10.2010 r.

Podatki „korekcyjne” dzielimy na:

- podatek od ryzyka systemowego (oparty na oczekiwanym krańcowym udziale w ryzyku systemu finansowego),
- podatek od krótkoterminowych zobowiązań „hurtowych” (stawka przyjęta wg różnicy między akceptowalnym kosztem zobowiązań średnioterminowych a kosztem zobowiązań krótkoterminowych).

Proponowane opłaty bankowe⁵

Oплата na fundusz stabilności finansowej (FSC)

W założeniach оплата taka miałaby się składać z dwóch elementów:

- Główną część stanowiłaby оплата służąca tworzeniu rezerwy na koszty fiskalne netto bezpośredniej pomocy dla sektora finansowego. Jej konstrukcja powinna motywować do ograniczania podejmowanego ryzyka.
- Drugim elementem оплаты byłaby stała prowizja za dostępność linii kredytowej dla zapewnienia, że wszelkie potrzeby finansowe mogłyby zostać zaspokojone nawet w przypadku niewystarczalności zasobów zgromadzonych z pierwszej części оплаты. Proponowane są dwa systemy takiej оплаты:
 - ex-ante – główna część оплаты przeznaczana jest na stworzenie funduszu restrukturyzacyjnego (stabilizacyjnego), pozostała część оплаты stanowi wpływy budżetowe,
 - ex-post – główna część оплаты jest wpływem budżetowym pokrywającym koszty już poniesione, pozostała część stanowi wpływy budżetowe.

Stawka powinna być zależna od ryzyka, jakie dana instytucja wnosi do systemu finansowego. Zgłaszane propozycje оплат FSC dotyczą dużych instytucji finansowych (lub tylko banków), czyli podmiotów, które mają istotny wpływ na ryzyko systemowe.

Oплата za współtworzenie ryzyka systemowego

Dodatkowe obciążenie dla banków byłoby zależne nie tylko od wartości aktywów danej instytucji, ale także od charakteru i skali ponoszonego ryzyka, złożoności podmiotu i jego powiązań. Jedną z propozycji jest uzależnienie оплаты od wartości aktywów podmiotu i ryzyka instytucji. Оплата kapitałowa z tytułu ryzyka systemowego (SCC) wynosiłaby wówczas:

⁵ Na podstawie dokumentu Komisji Europejskiej IP/10/1298...

$$SCC = s \cdot MES\% \cdot A$$

gdzie:

- s – czynnik systemowy ustalany przez nadzorcę,
- MES% – krańcowy oczekiwany niedobór straty (Marginal Expected Shortfall) mierzony jako odsetek sumy bilansowej,
- A – wartość aktywów podmiotu.

Oplata od transakcji walutowych

Miałyby spełniać te same cele co FTT (a dokładnie CTT), jednak z zastosowaniem wyłącznie do transakcji wymiany walutowej. Na forach dyskusyjnych różnego szczebla proponuje się wprowadzenie takiej opłaty na bardzo niskim poziomie (op. 0,005%), co nie miałyby istotnie negatywnego wpływu na rynki i pozwoliłoby na zwiększenie wpływów budżetowych.

Propozycje harmonizacji zasad opodatkowania banków w UE⁶

Komisja Europejska proponuje obecnie podejście dwubiegunowe:

- na szczeblu ogólnounijnym – popiera ideę podatku od transakcji finansowych (który miałby pomóc w finansowaniu wyzwań międzynarodowych, takich jak polityka rozwojowa czy zmiana klimatu),
- na szczeblu UE – zaleca by preferowaną opcją był podatek od działalności finansowej.

Ponadto Komisja Europejska popiera ustanowienie funduszy restrukturyzacyjnych z opłat FSC wnoszonych ex-ante. System ów winien być tak skonstruowany, by:

- pozwalał na gromadzenie zasobów koniecznych do pokrycia kosztów ewentualnej restrukturyzacji podmiotów sektora finansowego,
- motywował instytucje finansowe do takich postaw, by zmniejszyć ryzyko konieczności restrukturyzacji.

⁶ Na podstawie dokumentu NBP: Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków w kontekście debaty na forum Unii Europejskiej, Warszawa 15.10.2010 r.

Tabela 5

Rozwiązania dodatkowego opodatkowania instytucji finansowych funkcjonujące w krajach Unii Europejskiej

Kraj	Charakter rozwiązania	Przeznaczenie	Zakres podmiotowy	Podstawa
Niemcy	funduszowy (stabilizacyjny)	fundusz restrukturyzacyjny banków istotnych systemowo	wszystkie banki krajowe (baza nieskonsolidowana)	pasywa, z wyłączeniem kapitału i depozytów, nominalna wartość instrumentów pochodnych
Dania	funduszowy, ex-post	fundusz przeznaczony na likwidację	banki	–
Szwecja	budżetowy, stabilizacyjny	rachunek budżetowy	banki i inne instytucje kredytowe	pasywa, z wyłączeniem kapitału własnego i zobowiązań podporządkowanych
Belgia	budżetowy	fundusz uwzględniony w budżecie	banki, zakłady ubezpieczeń na życie, firmy brokerskie	banki, firmy brokerskie: depozyty
Francja	budżetowy	budżet państwa	banki krajowe (baza skonsolidowana), jednostki podporządkowane bankom zagranicznym	aktywa ważone ryzykiem
Wielka Brytania	budżetowy	budżet państwa	banki krajowe (baza skonsolidowana), jednostki podporządkowane i oddziały banków zagranicznych	pasywa, z wyłączeniem funduszy własnych podstawowych, gwarantowanych depozytów detalicznych, transakcji repo zabezpieczonych obligacjami suwerenów, zobowiązania ubezpieczycieli detalicznych w ramach grup bankowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Basel Committee on Banking Supervision, October 2011.

Podsumowanie

Sektor finansowy był głównym sprawcą kryzysu finansowego, a jednocześnie otrzymał znaczną pomoc rządową. Powinien zatem odpowiednio partycypować w kosztach odbudowy gospodarek i naprawy finansów publicznych. Korygując podatek bankowy mógłby uzupełnić podstawowe środki regulacyjne (w tym podatek bankowy i fundusz naprawczy a także stabilizacyjny) opracowane w celu zwiększenia efektywności rynków finansowych i ograniczenia ich zmienności.

Biorąc pod uwagę to, że w Unii Europejskiej sektor finansowy jest zwolniony z podatku VAT, taki podatek zapobiegłby zbyt niskiemu opodatkowaniu tego sektora w porównaniu z innymi. Nowy podatek mógłby pomóc w zapewnieniu partycypacyjnego i większego wkładu tego sektora w finanse publiczne, a także stworzyłby dodatkowe źródło dochodów i wspierał tworzenie stabilniejszego oraz sprawniej działającego sektora finansowego.

Nierównomierne obciążenie skutkami kryzysu poszczególnych instytucji (w tym finansowych) powoduje niepokoje opinii międzynarodowej. Wydaje się, że w tych okolicznościach większą akceptację mogą mieć systemowe instrumenty regulacyjne ukierunkowane na instytucje. Stąd też, zdaniem autorów, nie powinno się opodatkowywać wyłącznie banków detalicznych, ponieważ pogorszyłoby to sytuację ekonomiczną przeciętnych obywateli, lecz w razie konieczności można byłoby opodatkować, w rozsądnym zakresie, banki inwestycyjne, które przez swoją spekulacyjną działalność doprowadziły do załamania rynków finansowych w 2008 r.

Literatura

- Basel Committee on Banking Supervision, October 2011.
 Clemens Fuest, University of Oxford, Brussels Tax Forum, Taxation of the Financial Sector, March 28–29, 2011.
 Komisja Europejska, Crisis Management: Key Policy Issues, Bruksela 23.09.2010 r.
 Komisja Europejska IP/10/1298, Commission outlines vision for taxing the financial sector, Bruksela 07.10.2010 r.
 Komisja Europejska, Komunikat prasowy MEMO/11/640, Bruksela 28.09.2011 r.
 MARCINKOWSKA M., Materiały konferencyjne, Kudowa Zdrój 2011 r.
 NBP, Wybrane aspekty dodatkowego opodatkowania banków w kontekście debaty na forum Unii Europejskiej, Warszawa 15.10.2010 r.
 Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.).

Overview of potential taxes and fees imposed on banks in the face of the global economic crisis

Abstract

This paper aims the review the proposed taxes and fees that could be imposed on banks, presentation of the classification of such taxes and fees too. Apart them the paper includes the description of the objectives and the presentation of arguments for and against their introduction. There are proposals for the harmonization of taxation of banks in the European Union.

